

Det unika samarbetet i Lund

Det talas ofta om gränsöverskridande samarbeten i svensk sjukvård. Ofta stannar det bara vid en ambition men på Neuroonkologiska mottagningen på Universitetssjukhuset i Lund har det varit verklighet i mer än tio år. Tack vare ett unikt samarbete mellan Neurologiska och Onkologiska kliniken får patienter med olika former av hjärntumörer neurologisk och onkologisk vård och rehabilitering på ett och samma ställe av ett multiprofessionellt team. Mottagningen, som är den enda i sitt slag, skapades – och leds – av kontaktsjuksköterskor.

»Patienten och deras närstående har EN mottagning med en namngiven kontaktsjuksköterska som fast vårdkontakt som följer dem genom hela processen.«

Neuroonkologiska mottagningen startade i januari 2014 som ett resultat av ett förbättringsarbete i samarbete med Regionalt Cancercenter Syd och Väst samt Chalmers. Projektledare var de båda kontaktsjuksköterskorna Sara Malmström och Anna Brynell, som är representerant i nationella och regionala arbetsgruppen för Min Vårdplan för tumör i CNS. Anna Brynell, som utsågs till Årets kontaktsjuksköterska 2021, är även en av fyra sjuksköterskor som står bakom NONIS, ett nationellt nätverk för sjuksköterskor inom området.

Sara Malmström arbetar med annat idag men Anna Brynell, som blev färdig sjuksköterska för mer än 30 år sedan och har arbetat som kontaktsjuksköterska sedan 2011, arbetar fortfarande på mottagningen som idag är en del av Skåne University Hospital Comprehensive Cancer Centre (SUHCCC).

Till skillnad från många andra kontaktsjuksköterskor i landet kan hon känna sig nöjd med omhändertagandet av patienter med hjärntumörer - en patientkategori som riskerar att falla mellan olika specialiststolar eftersom de inte bara behöver onkologisk behandling, som kemoterapi och strålning, utan ofta även kirurgi och hjälp med olika neurologiska symptom som orsakas av cancersjukdomen.

- Tack vare god samordning har vi lyckats undvika en uppdelning mellan neurologi och onkologi här på mottagningen, säger Anna Brynell, som leder det dagliga arbetet tillsammans med tre andra kontaktsjuksköterskor. Våra patienter får majoriteten av sin behandling och gör sina besök till både specialistläkare, kontaktsjuksköterska och rehabiliteringsteamet här

på Neuroonkologiska mottagningen, som ligger fysiskt nära neurokirurgiska mottagningen, rehabteamet och slutenvårdsavdelningen.

Idén föddes under kontaktsjuksköterskeutbildningen

Anna Brynell arbetar med löpande kartläggning av omvårdnads- och rehabiliteringsbehov samt uppföljning av dessa. Hon är även ansvarig för och ger onkologisk behandling på mottagningen.

- Patienten och deras närstående har EN mottagning med en namngiven kontaktsjuksköterska som fast vårdkontakt som följer dem genom hela processen, säger hon.

Idén att starta den unika mottagningen föddes under kontaktsjuksköterskeutbildningen som Anna Brynell och Sara Malmström gick 2013.

- Inom ramen för utbildningen fick vi möjlighet att göra ett kvalitetsdrivet verksamhetsutvecklingsarbete. Utmaningarna med att skapa denna typ av mottagning med multiprofessionellt omhändertagande och två specialiteter som parallella aktörer var många, men mycket givande, konstaterar hon.

- I vårt möte med patienter och deras närstående hade vi sett ett stort behov av samordning över kliniker, och det var det som låg bakom idén.

- Dessa patienter är extra drabbade eftersom de har både cancer och neurologiska symptom på grund av sina hjärnskador.

Hon betonar vilken viktig roll kontaktsjuksköterskan har i omhändertagandet av denna patientgrupp.

- Vårt arbete handlar mycket om att se och stötta patienten och kanske framför allt närstående. Att ta de ofta krävande samtalen, lyssna och våga svara på de svåra frågorna. Det finns ofta ett stort psykosocialt lidande i familjer där en anhörig drabbas av malign hjärntumör, till exempel glioblastom, som är den vanligaste och mest elakartade varianten. I takt med snabbare utredning och förbättrad diagnostik samt att onkologisk behandling erbjuds allt högre upp i åldern ökar även biverkningarna och därmed behoven av omvårdnad.

Hon betonar att generellt minskade resurser i vården gör att kontaktsjuksköterskans uppdrag, att finnas där för hela familjen, blir ännu viktigare.

- Vi säger sällan nej. Vi vill finnas där hela tiden för dem som behöver oss. De patienter som har ett fungerande socialt nätverk får sitt främsta stöd från sina närmaste. Vårt uppdrag blir då primärt att stötta närstående. För om inte de orkar faller även patienten.

Uppdraget som kontaktsjuksköterska på Neuroonkologiska mottagningen innebär även att Anna och hennes tre kollegor har ett nära samarbete med andra vårdgivare runt patienten, som primärvård, andra sjukhus i södra regionen och palliativa team.

Att bedöma och kartlägga behov av rehabilitering är viktigt och ingår i det multiprofessionella teamets arbetsuppgifter.

Foto: ROGER NELLIS/Ö

Kontaktsjuksköterskan Anna Brynell och onkologen och överläkaren Sara Kinhult, har båda varit centrala i arbetet att etablera den tvärdisciplinära mottagning för neuroonkologi i Lund, som etablerades 2014.

»Jag är säker på att vi skulle ha haft väldigt mycket merarbete om inte detta lyckosamma samarbete mellan neurologer och onkologer fanns.«

Idag finns det ingen kurativ behandling för de svåraste formerna av maligna hjärntumörer, därför är åtgärder för att bibehålla och stärka patientens befintliga funktioner av högsta prioritet. Att bedöma och kartlägga behov av – och erbjuda- rehabilitering är viktigt och ingår också i det multiprofessionella teamets arbetsuppgifter.

– Dessa patienter är i behov av en anpassad rehabilitering, något som vägde tungt när vi valde placeringen av vår mottagning, där vi har tillgång till arbetsterapeut och fysioterapeut. Vi har dialog varje dag runt våra patienter på mottagningen och slutenvårdsavdelningen och gemensamma veckomöten med rehabteamet, säger hon och tillägger att den största utmaning för kontaktsjuksköterskorna är att begränsa omhändertagande av patienten.

– Vårt uppdrag rymmer så mycket. Vi tvingas göra prioriteringar varje dag för att mäta med, för att orka finnas för våra patienter hela vägen.

Onkologen och överläkaren Sara Kinhult har arbetat på onkologiska kliniken i Lund sedan 90-talet. Numera heter hennes arbetsplats Vårdenhet onkologi. Det var mycket tack vare hennes stöd som den gränsöverskridande Neuroonkologiska mottagningen, där hon arbetar en tredjedel av sin tid, kunde starta för drygt tio år sedan.

– Det fanns en teamtanke även på 90-talet. Vi och neurologen hade ett gemensamt omhändertagande redan då av patienter med hjärntumörer. Men på den tiden fick patienterna springa mellan våra enheter och det blev rörigt för dem. Tack vare att Anna Brynell och Sara Malmström utbildade sig till kontaktsjuksköterskor öppnade sig den här möjligheten att göra vården mer lättillgänglig för patienterna. Innan dess fanns inte funktionen kontaktsjuksköterskor på onkologen och deras roll i den här mottagningen är central, de är patienternas fasta punkt och det är de som håller ihop allt, säger Sara Kinhult och tillägger att hon var med på noterna direkt när projektidén föddes.

Att arbeta i team är inte ovanligt i cancervården men att arbeta så här tätt ihop med andra medicinska specialiteter hör inte till vanligheterna.

– Nej, det är nog unikt att jobba så nära en annan enhet rent fysiskt. Vi befinner oss på Neurologiska mottagningen, vägg i vägg med Neurokirurgen. Att ha EN plats att gå till är oerhört väsentligt för denna patientgrupp som ju har speciella behov. Vårt arbete har gjort att vården flyter på på ett effektivt sätt och vi har hittat vår plats i organisationen. Idag vet alla att vi finns, fortsätter Sara och tillägger att det inte borde vara så svårt för andra att följa deras exempel och underlätta logistiskt för patienterna.

Hon understryker också att arbetssättet i teamet har suddat ut alla spår av hierarki för länge sedan.

– Vi lär alla av varandra och delar på arbetsuppgifterna. När det behövs hoppar vi in och täcker upp om någon är borta. Eftersom det handlar om en så liten patientgrupp har vi väldigt lite personal och det gör verksamheten sårbar.

”Idén att förlägga merparten av vården till EN geografisk plats var lysande”

För överläkaren och neurologen Christer Nilsson, är det inte alls främmande att arbeta i team.

– Inom neurologin är det tradition att arbeta teambaserat. Våra patientgrupper har så många olika behov och därför behövs en rad olika yrken i vårdteamen, säger Christer Nilsson, som började arbeta på Neuroonkologiska mottagningen för fyra år sedan och jobbar här var fjärde vecka.

Även han stöttade Anna Brynell och Sara Malmström när de startade mottagningen.

– Jag var med på ett hörn då som chef och tyckte att idén att förlägga merparten av vården till EN geogra-

Foto: ROGER NELLISJÖ

Inom neurologin är det tradition att arbeta i team, säger överläkaren och neurologen Christer Nilsson.

Marie Nirup är arbetsterapeut och del av det multidisciplinära teamet på Neuroonkologiska mottagningen sedan 2022.

Foto: ROGER NELLIS/Ö

Fysioterapeuten Petter Axelsson berättar att det är värdefullt att träffa patienterna och etablera kontakt redan när de skrivs in, för att kunna ge bästa bedömning av deras vårdbehov.

fisk plats var lysande. Och det är det som patienterna uppskattar mest av allt idag- att allt finns på ETT ställe och att det alltid finns någon på plats som kan svara på frågor. Det är en trygghet för både patienterna och deras anhöriga, konstaterar han och tillägger att det är svårt att mäta denna typ av kvalitetsförbättring.

– Men jag är säker på att vi skulle ha haft väldigt mycket merarbete om inte detta lyckosamma samarbete mellan neurologer och onkologer fanns. Eftersom också slutenvården ligger nära mottagningen träffar vi även inläggande patienter tillsammans. Och under strålbehandlingar, som sker på en annan enhet, har vi gemensamma konsultationer. Här finns inget revirkrig överhuvudtaget. I teamet är alla kompetenser lika mycket värda.

Två självskrivna medlemmar i teamet är Marie Nirup, arbetsterapeut och Petter Axelsson, fysioterapeut. De arbetar sida vid sida och följer tillsammans patienten hela vägen under behandlingarna och rehabiliteringen.

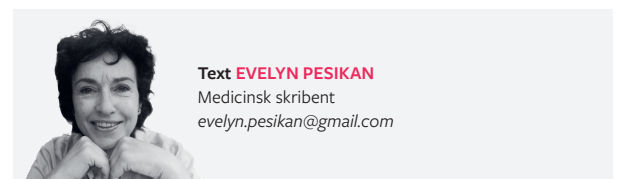
– Vi brukar ofta träffa patienterna tillsammans, redan när de skrivs in. Att etablera kontakt med dem i en tidig fas i vårdförloppet är värdefullt på flera sätt, inte minst för våra bedömningar av deras vårdbehov. Petter och jag nyttjar varandras kompetens, säger Marie, som tidigare arbetade inom hemsjukvården men började på neurologi 2022.

Båda betonar vikten av att ha en helhetssyn på patienten. Och att komma in tidigt i processen gör att patienterna får adekvat hjälp redan från början.

– Patienter som är inlagda för behandling får generellt en lägre fysisk aktivitet än vad de varit vana vid vilket vi upplever som problematiskt. Vi känner att vi idag tyvärr inte har tillräckliga resurser att stimulera patienterna till fysisk aktivitet, säger Petter, som tycker att han arbetar i ett sammanhang där hans kompetens verkligen kan göra skillnad för patienterna.

– Ja, vi gör båda stor skillnad för dem i vardagen och vi får mycket positiv feedback av både patienter och anhöriga, säger Marie som uppskattar det ständiga kunskapsutbytet i teamet.

– Det som är unikt är den öppna dialog vi har och att alla i teamet är så intresserade av det vi gör och det vi observerar hos patienterna, betonar de.

Text **EVELYN PESIKAN**
Medicinsk skribent
evelyn.pesikan@gmail.com

Fakta: Neuroonkologiska mottagningen Lund

Neuroonkologiska mottagningen är en del av Skåne University Hospital Comprehensive Cancer Centre (SUHCCC). Mottagningen öppnade i januari 2014, som ett resultat av ett förbättringsarbete lett av kontaktsjuksköterskorna Anna Brynell och Sara Malmström, i samarbete med RCC Syd, RCC Väst och Chalmers.

Upptagningsområde: Skåne, Halland, Blekinge och Kronobergs län
Diagnoser: primära tumörer i CNS (centrala nervsystemet)
Behandlingar: kemoterapi, strålning och i vissa fall Tumor Treating Fields (TTF) samt rehabilitering inklusive bedömningar, medicinskt och psykosocialt stöd till patienter och närstående.

Antal vårdkontakter per år: mellan 4800 och 5000 (inklusive digitala kontakter, brev, telefon)
Antal fysiska patientbesök: 2100
Nybesök: omkring 220 (inklusive recidivpatienter)
Verksamheten leds av fyra kontaktsjuksköterskor med onkologisk och neurologisk inriktning.

I teamet ingår specialistläkare och ST-läkare inom onkologi och neurologi samt rehabiliteringsteam med fysioterapeut, arbetsterapeut, kurator, neuropsykolog, logoped. Multidisciplinära konferenser (MDK) en gång i veckan för hela Södra sjukvårdsregionen.